

Venäjä

Venäjän uudelta hallitukselta ei odoteta suuria muutoksia talouspolitiikkaan. Presidentti Putin hyväksyi viime viikolla Venäjän uuden hallituksen, jossa on nyt 10 varapääministeriä ja 22 ministeriä. Hallituksen kokoonpanossa ei ollut suuria yllätyksiä ja useimmilla uusillakin ministereillä on jo takanaan pitkä ura hallinnossa.

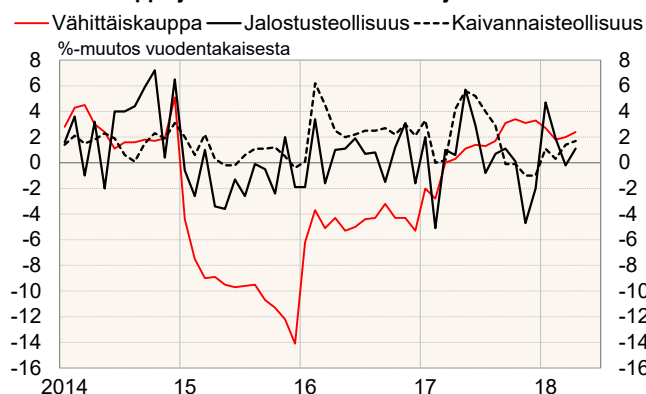
Talouskysymyksistä vastaavaksi 1. varapääministeriksi nimitettiin Anton Siluanov, joka jatkaa myös finanssiministerinä. Myös talouskehitys-, teollisuus- ja energiaministerit pysyvät ennallaan. Maatalousministeriksi nousi Rosselkhozbankin johtaja Dmitri Patrushev, jonka isä on turvallisuusneuvoston sihteeri Nikolai Patrushev.

Useimmat tarkkailijat ovat arvioineet uuden hallituksen olevan konservatiivinen ja teknokraattinen, joten merkittäviä talousuudistuksia ei hallitukselta odoteta. Uudistusten isähahmona pidetty Aleksei Kudrin nimitettiin hallituksen sijasta Valtion tarkastusviraston johtoon.

Venäjäällä kotimainen kysyntä elpynyt kohtalaisesti, tuotanto hitaammin. Kausitasoitettun vähittäiskaupan myynnin toipuminen jatkui huhtikuussa. Myyntiä oli lähes 2,5 % vuodentakaista enemmän. Myös kotitalouksien reaalitytulot olivat tammi-huhtikuussa muutaman prosentin suuremmat kuin vuotta aiemmin. Investointien elpyminen on hieman hidastunut viime vuodesta. Investointeja tehtiin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 3,5 % vuodentakaista enemmän. Rakentaminen nosti huhtikuussa päätään pitkään kestäneen alamien jälkeen.

Kotimaisen kysynnän toipuminen on aiempien elpymisjaksojen tapaan kasvattanut tuontia, vaikka tuonin kasvu onkin vaimentunut selvästi viime kuukausina. Kotimainen tuotanto on kasvanut huomattavasti hitaammin. Rosstatin mukaan BKT oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 1,3 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vähittäiskauppa ja teollisuustuotanto Venäjällä 2014–18

Lähde: Rosstat.

Teollisuudessa elpymisen merkit ovat edelleen epäselvät. Kausitasoitettu teollisuustuotanto on lisääntynyt viime kuukausina, mutta tuotanto oli huhtikuussa edelleen alkukesän 2017 tasolla. Tammi-huhtikuussa tuotannon vuosikasvu oli vajaat 2 %. Kaivannaisteollisuudessa vuosikasvu oli runsaan prosentin. Jalostusteollisuudessa tammi-huhtikuun vuosikasvuksi muodostui 2 %, mutta viime kuukausina tuotanto on pysynyt suunnilleen edellisten kuukausien tasolla.

Venäjän duuma hyväksyi uusia pakotteita koskevan lain. Lakialoite panttiin vireille huhtikuussa Yhdysvaltain lisättyä uusia venäläisiä pakotelistalleen. Lain lopullinen kolmannessa käsittelyssä 22.5. hyväksytty versio on kuitenkin muutunut huomattavasti yleisluonteisemmaksi kuin alkuperäinen ehdotus. Uuden lain mukaan presidentti voi tarvittaessa asettaa erilaisia rajoitteita epästävällisiä valtioita ja niiden lainsäädännön alla toimivia yrityksiä kohtaan. Esimerkkeinä mainitaan tuonti- ja vientikiellot.

Duumassa on ollut esillä myös lakiehdotus ulkomaiden asettamien pakotteiden soveltamisen kriminalisoinnista Venäjällä, mutta siitä keskustellaan edelleen laajan vastustuksen vuoksi.

Yhdysvaltain pakotteet vaikuttavat venäläisyriyten toimintaan. Yhdysvaltain valtiovarainministeriön 6.4. ilmoittamat pakotteet vaikuttavat tällä hetkellä huomattavasti mm. maailman suurimpiin alumiiniintuottajiin kuuluvan Rusalin sekä yhtiön pääomistajan Oleg Deripaskan toimintaan. Rusalin tuotannollinen toiminta on vaikeutunut selvästi, kun sen asiakkaat ja rahoittajat pyrkivät selvittämään mm. kuinka nopeasti niiden on lopetettava taloudellinen yhteistyönsä yrityksen kanssa. Rusalin kohdalla yhdysvaltalaiset viranomaiset ovat olleet valmiita joustamaan mm. yritysjärjestelyjen suhteen, osittain koska pelkkä uhka yrityksen tuotannon häiriintymisestä nosti alumiinin maailmanmarkkinahintoja hyvin nopeasti noin kolmanneksen. Tällä viikolla alumiinin hinta on noin 15 % korkeammalla kuin huhtikuun alussa.

Oleg Deripaska omistaa Rusaliala EN+-yhtiön kautta, mutta on luvannut laskea omistuksensa 70 prosentista alle 50 prosenttiin. Pakoteilmoituksen jälkeen Rusalin osakekurssi laski yli 50 % ja on tällä hetkellä noin 65 % vuoden alun tason alapuolella.

Yhdysvaltain pakotelistalla on myös liikemies Viktor Vekselberg ja tämän omistama Renova-monialayhtiö. Se omistaa mm. useita koneenrakennusyrityksiä sekä osuuden Rusalista. Vekselbergin mukaan Renova on maksanut pois miljardin Sveitsin frangin edestä lainoja länsimaisille pankkeille ennen pakotteiden voimaantuloa. Yhtiön mukaan lainat maksettiin kassavaroista ja lainaamalla muualta. Venäjän finanssiministeriön tiedotteen mukaan Renova sai lainaa myös Promsvjazbankilta. Promsvjazbankista suunnitellaan Venäjän puolustusteollisuuden luottottajaa, jotta muiden venäläisten pankkien ei tarvitsisi ottaa riskiä joutua pakotteiden kohteeksi, jos ne luottottaisivat rahoituspakotteiden alaisia yrityksiä.

Kiina

Välitön kauppasodan uhka väistyi jälleen Kiinan ja Yhdysvaltojen väliltä. Varapääministeri Liu Hen johtama kiinalaisdelegaatio neuvotteli Washingtonissa 17.–18.5. maiden välisistä kiristyneistä kauppasuhteista. Yhdysvaltojen neuvottelukuntaan kuuluivat valtiovarainministeri Steven Mnuchin, kauppaministeri Wilbur Ross ja valkoisen talon kaupallinen edustaja Robert Lighthizer. Neuvotteluiden päätteeksi julkaistun yhteisen julkilausuman mukaan Kiina lupasi merkittävästi lisätä tavara- ja palvelutuontiaan Yhdysvalloista, erityisesti elintarvike- ja energiasektoreilla, ja pienentää näin Yhdysvaltain kaupan alijäämää. Kiina toisteli julkilausumassa lupauksiaan immateriaalioikeuksien suojan parantamisesta ja talouden avautumisesta. Vaikka yhteinen tiedote rauhoitti hiertävää kauppapoliittista tilannetta, konkreettiset toimet puuttuivat. Yhdysvallat ilmoitti lähettävänsä delegaation Kiinaan jatkamaan neuvotteluita ja sopimaan yksityiskohdista.

Osapuolet ilmoittivat luopuvansa uhkailemistaan tuontitullien korotuksista neuvotteluiden ajaksi ja tekevänsä muitakin myönnytyksiä. Kiina ilmoitti erikseen lopettavansa huhtikuussa asetetun väliaikaisen tuontimaksun Yhdysvalloista tuotavalle durralle. Lisäksi alkuvuokosta kiinalaisviranomaiset ilmoittivat laskevasa tuontiautojen tullit 25 prosentista 15 prosenttiin heinäkuun alusta lähtien. Lehtitietojen mukaan Yhdysvallat olisi kumoamassa kiinalaisyrittäjä ZTE:tä vastaan nostamansa komponenttien myyntikiellon.

Vielä on epäselvää, mitä tapahtuu jo voimaanastuneille tullimaksuille. Näitä ovat Yhdysvaltojen asettamat yleiset tullit aurinkopaneelille, pesukoneille ja teräs- ja alumiinituotteille sekä Kiinan toukokuussa asettamat tullit erinäisille yhdysvaltalaisituotteille (mm. elintarvikkeita, teräsputkia ja kierrätysalumiinia). Tuontitullien merkitys näiden erien osalta on kuitenkin koko kaupan mittakaavassa pieni.

Kiinalaisyrittäjien bondimaksujen laiminlyönnit lisääntyvät rahoituksen saatavuuden tiukentuessa.

Kuluvana vuonna Manner-Kiinassa on nähty parikymmentä velkakirjalainojen takaisinmaksun laiminlyöntiä, jotka koskettavat yli 10 yritystä. Kiinan arvopaperikeskuksen (CCDC) julkaisemien tietojen mukaan tammi-huhtikuussa laiminlyötyjen bondimaksujen ja niiden korkojen arvo oli 13 mrd. juania (2 mrd. dollaria), mikä on kolmanneksen enemmän kuin viime vuoden vastaavaan aikaan. Maksuja laiminlyöneistä yrityksistä monet ovat pörssilistattuja ja mukaan mahtuu myös valtio-omisteisia yhtiöitä.

Maksuja laiminlyöneiden yritysten joukossa on myös viime vuosina ulkomaille laajentuneiden yritysten tytäryhtiöitä. Shenzhenissä listattu Kaidi Ecological and Environmental Technology jätti toukokuussa maksamatta noin 700 milj. juanin (110 milj. dollarin) arvosta joukkovelkakirjavelkojaan ja niiden korkoja. Yrityksen suurin yksittäinen omistaja (n. 30 % osuudella) on Sunshine Kaidi New Energy, joka on myös Suomen biojalostamohanketta suunnittelevan Kaidi Finlandin

emoyhtiö. Vaikeuksissa olleen ja Rosneft-kaupan peruneen öljy-yhtiö CEFC China Energy:n tytäryhtiö CEFC Shanghai International puolestaan jätti kuluvalle viikolla yli 2 mrd. juanin edestä bondimaksuja maksamatta.

Bondien takaisinmaksujen laiminlyönnit ovat yhä hyvin harvinaisia Kiinassa ja vain harva yritys on toistaiseksi päästetty ajautumaan makukyvyttömäksi. Tapausten lisääntynyt julkitulo kertoo kuitenkin tilanteen muutoksesta ja yritysten rahoitustilanteen kiristymisestä. Kiinalaisyrittäjien taloudellisen tilanteen arviointi on hankalaa ja usein velan takaisinmaksut katetaan uudella velkarahalla. Kuluvana vuonna erityisesti varjopankkisektorin instrumenttien tiukentunut sääntely on kuitenkin vähentänyt rahoituksen saatavuutta ja tehnyt yritysten velan uudelleenrahoituksesta vaikeampaa.

Kiinan on siirtymässä markkinaperusteisempaan rahoitusjärjestelmään, mutta yritysten todellinen riski ei välttämättä vielä heijastu rahoituksen hintaan, koska sijoittajat uskovat valtion implisiittiseen takaukseen. Aidon maksukyvyttömyyden uhka on osa tilanteen korjaamista. Ensimmäinen bondien maksulaiminlyönti sallittiin vuonna 2014, ja viime vuosina niitä on ollut muutamia kymmeniä vuosittain.

Yli puoli miljardia kiinalaista ylös köyhydestä viimeisten vuosikymmenten aikana.

Maailmanpankin käyttämä kansainvälinen köyhyysraja on päivittäin käytävissä olevien tulojen jääminen ostovoimakorjattuna alle 1,9 dollarin. Kun näin määriteltynä kiinalaisista vielä 88 prosenttia eli köyhydessä 1980-luvun alussa, suhde oli tippunut 2 prosenttiin vuonna 2013 ja köyhiä oli enää 25 miljoonaa. Oxfordin yliopistossa kehitetty ja YK:n käyttöön ottama moniulotteinen köyhyysindeksi (MPI) arvioi pelkkää rahamäärää kattavammin esimerkiksi koulutusta, terveydentilaa ja elinoloja. Tämän mittarin mukaan kiinalaisista 12,5 % oli köyhiä vuonna 2002, mutta enää 4 % (56 miljoonaa ihmistä) eli köyhydessä vuonna 2014. Tilanteen paraneminen oli erityisesti koulutuksen saavutettavuuden ja parantuneen hygienian ansiota.

Kiinassa kansallinen köyhyysraja kulkee virallisesti 2 300 juanin vuosituloissa (350 USD). Näin määriteltynä köyhiä oli vuonna 2015 lähes 56 miljoonaa, mutta lukumäärä on hallituksen mukaan vähentynyt tasaisesti noin kymmenen miljoonan ihmisen vuositahtia. Viime vuonna köyhiä oli 30 miljoonaa.

Presidentti Xi Jinping tavoittelee äärimmäisen köyhyden poistamista vuoteen 2020 mennessä. Köyhyden poistaminen on yksi kolmesta viisivuotissuunnitelman painopisteistä taloudellisten riskien ja saasteiden vähentämisen ohella. Hallituksella on lisäksi tavoitteena uudelleenasettaa 100 miljoonaa ihmistä maaseudulta kaupunkeihin vuoteen 2020 ja 150 miljoonaa lisää vuoteen 2026 mennessä. Tämä tavoite nivoutuu yhteen köyhyden poistamisen vaikeimman vaiheen kanssa, jossa köyhyysrajan yläpuolelle pyritään nostamaan myös vaikeasti saavutettavilla alueilla asuvia. Ihmisiä on siirretty asumaan kaupunkeihin, niiden laitamille, tai varta vasten rakennettuihin kyliin. Köyhyden väheneminen ja kaupungistuminen vahvistavat kulutusta ja maan talouskasvua.